

Rapport

Datum: 5 april 2006

Rapportnummer: 2006/121

Klacht

Verzoekster klaagt erover dat ambtenaren van het regionale politiekorps Haaglanden haar op 15 maart 2003:

hebben gezegd dat zij zou worden aangehouden indien zij haar naam niet zou noemen;

hebben gevraagd of zij beschikte over een vergunning voor haar eenmansprotest;

hebben gezegd dat zij geen spandoek in haar hand mocht houden;

hebben aangehouden.

Verder klaagt verzoekster erover dat ambtenaren van het regionale politiekorps Haaglanden op 19 maart 2003:

haar bij de keel hebben gegrepen en op de grond hebben gegooid;

er niet voor hebben gezorgd dat zij spoedig door een arts is bezocht;

haar geen ijs hebben gegeven voor haar schouderblessure.

Beoordeling

Algemeen

1. Op 15 maart 2003 bevond verzoekster zich voor het gebouw van de Amerikaanse ambassade in Den Haag. Als protest tegen de op dat moment op handen zijnde oorlog tussen de Verenigde Staten en Irak, hing zij een spandoek en protestborden op aan het hek rondom het ambassadegebouw. Ambtenaren van het regionale politiekorps Haaglanden arriveerden vervolgens ter plaatse en vroegen verzoekster het spandoek en de protestborden te verwijderen. Ook zeiden de politieambtenaren volgens verzoekster dat zij het spandoek niet in haar hand mocht houden. Nadat verzoekster het spandoek en de protestborden had verwijderd, krijtte zij een aantal leuzen op de stoep om zodoende toch haar bezwaren tegen de oorlog te kunnen uiten. Daarop vertrokken de politieambtenaren. Na het vertrek van de politieambtenaren hing verzoekster het spandoek en de protestborden wederom aan het hek. Opnieuw arriveerden ambtenaren van het regionale politiekorps Haaglanden ter plaatse. Volgens verzoekster zeiden de politieambtenaren toen tegen haar dat zij moest ophouden met krijten. De politieambtenaren zouden verzoekster ook naar haar naam hebben gevraagd en hebben gezegd dat zij zou worden aangehouden indien zij haar naam niet zou noemen. Uiteindelijk zijn ook deze politieambtenaren vertrokken. Vervolgens schreef verzoekster een leus op een bijgebouwtje van het ambassadegebouw. Daarop arriveerden politieambtenaren Te. en Ba. ter plaatse en hielden verzoekster aan. Zij brachten verzoekster vervolgens over naar

het politiebureau, alwaar verzoekster werd voorgeleid aan de hulpofficier van justitie die haar even later in vrijheid stelde.

2. Op 19 maart 2003 bevond verzoekster zich, ditmaal in aanwezigheid van een aantal medeactivisten, wederom voor de Amerikaans ambassade in Den Haag om te demonstreren tegen de dreigende oorlog in Irak. Aan deze demonstratie had de burgemeester van Den Haag bij beslissing van 18 maart 2003 een aantal voorwaarden verbonden. Zo moesten de demonstranten plaatsnemen in een speciaal voor de ambassade gecreëerd vak, welk vak was afgezet middels dranghekken. Verzoekster vond echter dat zij door deze restrictie werd belemmerd in haar protestactie om welke reden zij en een medeactivist op een gegeven moment besloten over het dranghek te klimmen. Daarop werd verzoekster aangehouden en geboeid overgebracht naar het politiebureau. Aldaar werd zij voorgeleid aan de hulpofficier van justitie die haar later die dag in vrijheid stelde.

3. Op 25 maart 2003 diende verzoekster een klacht in bij het regionale politiekorps Haaglanden over de wijze waarop de politie op 15 maart 2003 en 19 maart 2003 jegens haar was opgetreden. In die brief gaf zij onder meer aan dat zij het er niet mee eens was dat zij op 15 maart 2003 was aangehouden omdat haar spandoekenprotest niet viel aan te merken als hinderlijk en/of baldadig gedrag. Verder stelde verzoekster dat zij op 19 maart 2003 was mishandeld door de politie waardoor haar rechterschouder geblesseerd was geraakt.

4. Naar aanleiding van verzoeksters klachten stelde politieambtenaar Dx een onderzoek in. De plaatsvervangend korpschef deed de klachten van verzoekster vervolgens per brief van 21 juli 2003 af, waarbij hij verzoeksters klachten ongegrond verklaarde. Verzoekster was het niet eens met het oordeel van de plaatsvervangend korpschef om welke reden haar gemachtigde zich schriftelijk tot de Nationale ombudsman wendde.

A. Met betrekking tot het incident op 15 maart 2003

I. Ten aanzien van de klacht dat de politieambtenaren hebben gezegd dat verzoekster zou worden aangehouden indien zij haar naam niet zou noemen

Bevindingen

1. Verzoekster stelt dat de politieambtenaren haar op een gegeven moment naar haar naam hebben gevraagd. Omdat verzoekster weigerde haar naam te noemen, zouden de politieambtenaren vervolgens tegen haar hebben gezegd dat zij zou worden aangehouden en een boete zou krijgen indien zij bleef weigeren haar naam te noemen.

2. In het door politieambtenaar Dx naar aanleiding van verzoeksters klacht opgestelde rapport staat vermeld dat de politieambtenaren verzoekster op 15 maart 2003 naar haar

naam en legitimatiebewijs hebben gevraagd. Volgens Dx was hiermee niets mis omdat politieambtenaren, ondanks het feit dat op dat moment nog geen algemene identificatieplicht gold, altijd bevoegd waren iemand naar zijn naam te vragen. Men was echter niet verplicht die vraag te beantwoorden. Verder was aldus Dx duidelijk geworden dat verzoekster uiteindelijk was aangehouden omdat zij zich hinderlijk ophield voor het gebouw van de Amerikaanse ambassade.

3. Op basis van de bevindingen van politieambtenaar Dx verklaarde de plaatsvervangend korpschef de klacht van verzoekster ongegrond.

4. In zijn reactie op de klacht bij de Nationale ombudsman verwees de korpsbeheerder naar het eerdere oordeel van de plaatsvervangend korpschef en sloot zich hierbij aan.

5. Bij zijn reactie aan de Nationale ombudsman zond de korpsbeheerder een afschrift mee van de naar aanleiding van het incident op 15 maart 2003 opgestelde mutatie. In die mutatie staat onder meer vermeld dat op 15 maart 2003 omstreeks 15:00 uur twee politieambtenaren door de meldkamer naar de Ambassade werden gestuurd. Ter plaatse troffen zij de hen bekende mevrouw T. (verzoekster) aan. Zij verzochten haar het spandoek en de protestborden te verwijderen, aan welk verzoek verzoekster uiteindelijk voldeed. Vervolgens zagen zij dat verzoekster op de stoep begon te krijten, waarop de politieambtenaren vertrokken. Enige tijd later werden politieambtenaren Ba. en Te. naar de Amerikaanse ambassade gestuurd. Daar aangekomen zagen zij dat verzoekster leuzen op de stoep en op een noodgebouw van de Ambassade had geschreven. Daarop spraken zij verzoekster aan en vroegen haar naar haar legitimatiebewijs. Verzoekster weigerde echter deze te laten zien en liep weg. Hierop werd zij door één van de politieambtenaren beetgepakt bij haar jas. Verzoekster werd vervolgens meegedeeld dat zij was aangehouden omdat zij zich hinderlijk ophield rondom het Amerikaanse ambassadegebouw. Omdat verzoekster vervolgens niet mee wilde lopen, droegen Te. en Ba. haar naar de politieauto.

6. Politieambtenaar Te. verklaarde tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman dat zij op 15 maart 2003 verschillende keren naar de Amerikaanse ambassade was gestuurd waar zij meermalen met verzoekster had gesproken. Op een gegeven moment kreeg zij de opdracht om verzoekster aan te houden omdat verzoekster de Algemene politieverordening 's-Gravenhage (APV) overtrad. Ter plaatse aangekomen liep zij op verzoekster af en deelde haar mee dat zij was aangehouden en mee moest naar het politiebureau. Te. kon zich niet herinneren dat tegen verzoekster was gezegd dat zij zou worden aangehouden indien zij haar naam niet zou noemen. Te. kon zich dit overigens ook niet voorstellen omdat zij verzoekster bij naam en toenaam kende zodat het niet nodig was verzoekster naar haar naam te vragen.

7. Politieambtenaar Ba. verklaarde tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman dat hij en zijn collega Te. op een gegeven moment de opdracht kregen om naar de

Amerikaanse ambassade te gaan. Daar aangekomen spraken zij verzoekster aan. Omdat verzoekster de APV overtrad door zich hinderlijk rondom het Amerikaanse ambassadegebouw op te houden, vroegen zij verzoekster naar haar naam en legitimatiebewijs. Verzoekster weigerde haar naam te zeggen en liep weg. Hierop is Ba. voor verzoekster gaan staan en pakte hij haar bij haar arm vast. Ba. gaf aan dat verzoekster op dat moment al was aangehouden omdat zij weigerde haar naam te noemen. Ba. gaf aan dat het "best zou kunnen" dat tegen verzoekster was gezegd dat zij zou worden aangehouden indien zij haar naam niet zou noemen. Hij wist dat echter niet zeker meer. Ba. kon zich nog wel herinneren dat hij dat in ieder geval niet tegen verzoekster had gezegd. Volgens Ba. waren hij en zijn collega echter wel bevoegd verzoekster op die grond aan te houden.

Beoordeling

8. Het vereiste van professionaliteit houdt in dat ambtenaren met een bijzondere training of opleiding jegens burgers overeenkomstig de standaarden van hun beroepsgroep handelen. Dit vereiste brengt mee dat een ambtenaar burgers zoveel mogelijk correct te woord dient te staan en op zakelijke wijze informatie dient te verschaffen over de gevolgen van het handelen van een betrokkene. Dit betekent dat een politieambtenaar een burger dan ook niet ten onrechte mag dreigen met een boete of aanhouding.

9. Van het incident op 15 maart 2003 hebben de betrokken politieambtenaren een mutatie opgemaakt. Daaruit blijkt dat verschillende politieambtenaren die dag met verzoekster hebben gesproken. De politieambtenaren die verzoekster voorafgaand aan haar aanhouding hebben aangesproken, hebben in het mutatieformulier aangegeven dat de persoon die zij bij de Amerikaanse ambassade aantreffen, de hen bekende T. (verzoekster) was. Ook politieambtenaar Te. heeft verklaard dat zij reeds wist wie verzoekster was zodat het volgens haar niet nodig was om verzoekster naar haar naam te vragen. Nu het de Nationale ombudsman uit eerdere onderzoeken naar klachten van verzoekster bekend is dat verzoekster met haar activiteiten als vredesactiviste in het verleden meermalen met ambtenaren van het regionale politiekorps Haaglanden in aanraking is gekomen, acht de Nationale ombudsman het niet onaannemelijk dat verzoeksters naam bij veel ambtenaren van het regionale politiekorps Haaglanden bekend is. Een en ander laat echter onverlet dat in de desbetreffende mutatie staat vermeld dat verzoekster naar haar *legitimatiebewijs* is gevraagd, hetgeen tegenover de Nationale ombudsman is bevestigd door politieambtenaar Ba. Verder heeft politieambtenaar Ba. tegenover de Nationale ombudsman verklaard dat het best zou kunnen dat tegen verzoekster is gezegd dat zij zou worden aangehouden indien zij haar naam niet zou noemen. Tevens merkte Ba. op dat hij en zijn collega sowieso bevoegd waren verzoekster op die grond aan te houden. Nu Ba. één van de politieambtenaren is die op 15 maart 2003 met verzoekster heeft gesproken, valt het naar het oordeel van de Nationale ombudsman niet uit te sluiten dat die dag daadwerkelijk tegen verzoekster is gezegd dat zij zou worden

aangehouden indien zij haar naam niet zou noemen. De Nationale ombudsman oordeelt op dit punt dan ook als volgt.

10. Voorop dient te worden gesteld dat ten tijde van verzoeksters aanhouding de Wet op de identificatieplicht nog niet in werking was getreden. Het politieoptreden kan in dit geval dan ook niet worden getoetst aan artikel 2 van de Wet op de identificatieplicht op grond waarvan een ieder die de leeftijd van veertien jaar heeft bereikt, verplicht is op eerste vordering van een politieambtenaar een identiteitsbewijs te tonen. In het geval van verzoekster dient dan ook aansluiting te worden gezocht bij artikel 52 Sv. Op grond van dit artikel zijn politieambtenaren bevoegd een verdachte staande te houden en te vragen naar zijn identiteitsgegevens (zie Achtergrond, onder 1.). Artikel 27 Sv omschrijft de verdachte als degene te wiens aanzien uit feiten en omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit voortvloeit. Dit artikel stelt aan de mate van verdenking niet de eis van een ernstig vermoeden, maar eist wel dat het vermoeden van schuld moet steunen op feiten en omstandigheden en dat dit vermoeden bovendien naar objectieve maatstaven gemeten redelijk dient te zijn.

11. Blijkens de in dit verband opgestelde mutatie is verzoekster aangehouden terzake het veroorzaken van overlast bij gebouwen, strafbaar gesteld in artikel 78, eerste lid van de Algemene politieverordening voor 's-Gravenhage (zie Achtergrond, onder 2.) en straatschenderij, zoals vastgelegd in artikel 424 Wetboek van Strafrecht (zie Achtergrond, onder 3.). Op het moment dat politieambtenaren Te. en Ba. ter plaatse arriveerden zagen zij dat verzoekster leuzen op de stoep en het witte noodgebouw had geschreven. Gelet op de verklaringen die verzoekster en de betrokken politieambtenaren op dit punt hebben afgelegd, is dit met krijt gebeurd en is de leus op het bijgebouw ontstaan doordat verzoekster met water het vuil had weggeveegd. Nu voor baldadigheid in de zin van artikel 424 Sr is vereist dat ergerlijke overlast wordt veroorzaakt dat gevaar of nadeel voor een ruime kring van personen en goederen kan opleveren en er bovendien sprake moet zijn van voorwaardelijke opzet met de wil om kwaad te doen, is de Nationale ombudsman van oordeel dat de politieambtenaren verzoekster op grond van de ter plaatse geconstateerde handelingen niet in redelijkheid konden aanmerken als verdachte van het plegen van straatschenderij. De geconstateerde handelingen leverden ook onvoldoende grondslag op om aan te nemen dat sprake was een situatie zoals bedoeld in het eerste lid van artikel 78 APV. Van zodanige hinder dan wel overlast was naar het oordeel van de Nationale ombudsman geen sprake. De Nationale ombudsman is dan ook van oordeel dat verzoekster niet kon worden aangemerkt als verdachte zodat de politieambtenaren in het geheel niet bevoegd waren verzoekster naar haar naam en identiteitsgegevens te vragen. Alleen al om die reden was het niet juist dat tegen verzoekster is gezegd dat zij zou worden aangehouden indien zij haar naam niet zou noemen en haar identiteitsgegevens niet zou laten zien. Met het maken van deze opmerking hebben de politieambtenaren in strijd gehandeld met het vereiste van professionaliteit.

De onderzochte gedraging is dan ook niet behoorlijk.

12. Overigens geldt dat deze opmerking ook niet juist zou zijn geweest indien verzoekster wel terecht als verdachte kon worden aangemerkt. Staande houden op grond van artikel 52 Sv omvat immers niet de bevoegdheid voor een politieambtenaar om de verdachte te *vorderen* zijn naam op te geven. Verzoekster zou in dat geval dan ook niet verplicht zijn geweest dergelijke vragen te beantwoorden. Verzoekster kon dus niet worden aangehouden omdat zij weigerde de gevraagde gegevens op te geven. Wel zou, in het geval verzoekster reeds op een andere grond was aangehouden, de weigering van verzoekster haar overbrenging naar een politiebureau noodzakelijk kunnen hebben gemaakt om zodoende haar identiteit te kunnen achterhalen.

II. Ten aanzien van de klacht dat verzoekster is gevraagd of zij over een vergunning beschikte voor haar eenmansprotest

Bevindingen

1. Verzoekster geeft aan dat de politieambtenaren haar op 15 maart 2003 ten onrechte hebben gevraagd of zij een vergunning had voor haar eenmansprotest. Volgens verzoekster had zij voor haar spandoekenprotest helemaal geen vergunning nodig.
2. Politieambtenaar Dx merkte in haar rapport op dat niet was komen vast te staan dat de politieambtenaren verzoekster op 15 maart 2003 hebben gevraagd of zij over een vergunning beschikte. Indien de politieambtenaren verzoekster dit wel zouden hebben gevraagd, zou dit volgens Dx niet juist zijn geweest omdat een eenmansprotest niet kan worden aangemerkt als een demonstratie in de zin van de Wet op de openbare manifestaties en dus ook niet is onderworpen aan de in die wet genoemde kennisgevingsplicht.
3. De plaatsvervangend korpschef onthield zich op dit punt van een oordeel omdat niet vast was komen te staan of verzoekster daadwerkelijk naar een vergunning was gevraagd.
4. De korpsbeheerder verwees in zijn antwoord op deze klacht naar het standpunt van de plaatsvervangend korpschef op dit punt en sloot zich hierbij aan.
5. Politieambtenaar Te. verklaarde tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman dat zij verzoekster op 15 maart 2003 naar haar vergunning had gevraagd. Zij gaf aan dit standaard te doen omdat daarmee dan vervolgens rekening kan worden gehouden bij het verdere politieoptreden.
6. Politieambtenaar Ba. verklaarde tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman dat hij zich niet kon herinneren dat verzoekster is gevraagd naar een vergunning.

Beoordeling

7. Het verbod van misbruik van bevoegdheid houdt in dat bestuursorganen een bevoegdheid niet gebruiken voor een ander doel dan waartoe die bevoegdheid is gegeven. Dit verbod betekent onder meer dat een bestuursorgaan aan burgers geen eisen mag stellen die niet op regelgeving zijn gebaseerd.

8. Gelet op de inhoud van de mutatie die van het incident op 15 maart 2003 is opgemaakt alsmede gelet op de verklaringen die de betrokken politieambtenaren en verzoekster op dit punt hebben afgelegd, stelt de Nationale ombudsman vast dat verzoekster op 15 maart 2003 de enige persoon was die zich uit protest voor de Amerikaanse ambassade bevond. Verder is voldoende aannemelijk geworden dat politieambtenaar Te. op dat moment aan verzoekster heeft gevraagd of zij over een vergunning beschikte.

9. Ter uitwerking van artikel 9 van de Grondwet, waarin - behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet - het recht tot vergadering en betoging wordt erkend, is onder meer in artikel 4 van de Wet openbare manifestaties vastgelegd dat het aan de gemeenteraad is om te bepalen in welke gevallen van vergaderingen en betogingen op openbare plaatsen een voorafgaande kennisgeving is vereist (zie Achtergrond, onder 4.). Artikel 9, tweede lid van de Wet openbare manifestaties bepaalt vervolgens dat de burgemeester aanwijzingen kan geven aan personen die in de nabijheid van bepaalde gebouwen betogen. De gemeente Den Haag heeft een en ander nader uitgewerkt in artikel 10 van de Algemene politieverordening (zie Achtergrond, onder 2.). Krachtens dit artikel dient de burgemeester tijdig en schriftelijk op de hoogte te worden gesteld van een voorgenomen manifestatie. Op grond van deze kennisgeving kan de burgemeester voorschriften en beperkingen aan de manifestatie verbinden. Degene die de kennisgeving heeft gedaan, ontvangt het kennisgevingsformulier, met daarop de datum van ontvangst, retour. Daarbij kunnen ook de voorwaarden en/of beperkingen worden gevoegd die de burgemeester aan de manifestatie heeft verbonden. Een vergunning voor het houden van een demonstratie/betoging wordt in de APV dus niet vereist. Gelet hierop gaat de Nationale ombudsman ervan uit dat politieambtenaar Te. met haar vraag of verzoekster beschikte over een vergunning, heeft bedoeld te vragen of verzoekster aan de kennisgevingsplicht had voldaan en hiertoe een afschrift van het kennisgevingsformulier kon overleggen.

10. De Memorie van Toelichting op de Wet openbare manifestaties vermeldt echter dat de Wet openbare manifestaties betrekking heeft op *collectieve* uitingen die vallen onder de bescherming van de artikelen 6 en 9 van de Grondwet. Gemeend werd dat ten aanzien van *individuele* uitingen geen behoefte bestond aan voorschriften zoals voorzien in de Wet openbare manifestaties: "Daarom zijn onder de term <<manifestaties>> in artikel 1, eerste lid, onder a, alleen die individuele vormen van belijdenis begrepen, die een sterk publiekgericht karakter hebben - toespraken en voordrachten met name - en daardoor nauwe verwantschap vertonen met collectieve bijeenkomsten" (zie Achtergrond, onder 5.). Op grond van deze toelichting kan de protestactie van verzoekster niet worden aangemerkt als een manifestatie in de zin van de Wet openbare manifestaties en hoefde

verzoekster de burgemeester hiervan dan ook niet in kennis te stellen. Politieambtenaar Te. heeft verzoekster dan ook ten onrechte naar het zogenaamde kennisgevingsformulier gevraagd.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

11. Het voorgaande geeft de Nationale ombudsman aanleiding de korpsbeheerder de aanbeveling te doen ervoor te zorgen dat de ambtenaren van zijn korps ervan doordrongen raken dat een eenmansprotest niet is onderworpen aan de in de Wet openbare manifestaties genoemde kennisgevingsplicht alsmede dat het bij manifestaties krachtens de Wet openbare manifestaties niet juist is om de deelnemers daaraan te vragen naar een vergunning maar dat hun slechts kan worden gevraagd of aan de kennisgevingsplicht is voldaan en of zij hiertoe een afschrift van het kennisgevingsformulier kunnen overleggen.

III. Ten aanzien van de klacht dat tegen verzoekster is gezegd dat zij geen spandoek in haar hand mocht houden

Bevindingen

1. Verzoekster geeft aan dat zij, nadat zij op bevel van de politieambtenaren het spandoek en de protestborden van het hek rondom de ambassade had verwijderd, de politieambtenaren vroeg of zij het spandoek in haar hand mocht houden hetgeen haar echter werd verboden. Onder dreiging van in beslag name van haar spandoek, borg verzoekster het spandoek daarom maar weg.
2. In de door politieambtenaar Dx opgestelde rapportage staat vermeld dat verzoekster het spandoek niet in haar hand hield, maar dit had vastgemaakt aan het hek rondom de ambassade. De politie had verzoekster verzocht het spandoek van het hek te verwijderen.
3. De plaatsvervangend korpschef nam de bevindingen van politieambtenaar Dx over en verklaarde de klacht van verzoekster ongegrond.
4. In zijn reactie op deze klacht gaf de korpsbeheerder aan zich met het oordeel van de plaatsvervangend korpschef te verenigen.
5. Tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman verklaarde politieambtenaar Te. dat zij en haar collega slechts tegen verzoekster hadden gezegd dat zij het spandoek en de protestborden van het hek diende te verwijderen. Zij, noch haar collega, had tegen verzoekster gezegd dat zij geen spandoek in haar hand mocht houden.
6. Politieambtenaar Ba. verklaarde tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman dat hij zich niet kon herinneren dat tegen verzoekster zou zijn gezegd dat zij geen spandoek in haar hand mocht houden.

Beoordeling

7. In dit geval staat de lezing van verzoekster over hetgeen de politieambtenaren tegen haar hebben gezegd over het in de hand mogen houden van een spandoek, tegenover de lezing daarover van de betrokken politieambtenaren. Aangezien er in dit geval geen sprake is van feiten en omstandigheden op grond waarvan aan de ene lezing meer betekenis moet worden toegekend dan aan de andere, valt achteraf niet meer vast te stellen wat exact tegen verzoekster is gezegd om welke reden de Nationale ombudsman zich op dit punt van een oordeel onthoudt.

IV. Ten aanzien van de klacht dat verzoekster is aangehouden

Bevindingen

1. Verzoekster vindt het niet juist dat haar spandoekenprotest is aangemerkt als hinderlijk en/of baldadig gedrag. Volgens verzoekster was er geen enkele reden om haar aan te houden en heeft de politie hiermee een inbreuk gemaakt op een tweetal grondrechten, te weten de vrijheid van meningsuiting en het recht om te demonstreren. Dat er geen enkele reden was om haar aan te houden, wordt volgens verzoekster bevestigd door het feit dat zij direct na haar voorgeleiding is heengezonden.

2. Politieambtenaar Dx beaamt in haar rapport dat verzoekster zonder aanklacht is heengezonden. Volgens haar kan het echter gebeuren dat een hulpofficier een andere inschatting maakt dan de politieambtenaren die ter plekke moeten beslissen en handelen hebben gedaan. Omdat het optreden op straat veelal wordt bemoeilijkt doordat tussen de verdachte en de politie discussie ontstaat, is het gebruikelijk de verdachte aan te houden en over te brengen naar het politiebureau waar de zaak kan worden beoordeeld.

3. De plaatsvervangend korpschef merkte in zijn beslissing van 21 juli 2003 op dat het feit dat de hulpofficier besloot geen verdere opsporingshandelingen te verrichten en verzoekster heenzond, niet impliceert dat de aanhouding van verzoekster onrechtmatig is geweest. De plaatsvervangend korpschef verklaarde de klacht van verzoekster dan ook ongegrond.

4. De korpsbeheerder sloot zich in zijn reactie aan bij dit oordeel van de plaatsvervangend korpschef.

5. In het van het incident opgemaakte mutatieformulier staat vermeld dat verzoekster is aangehouden wegens overtreding van artikel 78.1 van de Algemene Politieverordening voor 's-Gravenhage 1982 (zie Achtergrond, onder 2.) en artikel 424, eerste lid van het Wetboek van Strafrecht (zie Achtergrond, onder 3.). Verder staat in die mutatie vermeld dat uit onderzoek bleek dat er geen strafbare feiten waren gepleegd, waarna verzoekster werd heengezonden.

6. Politieambtenaar Te. verklaarde tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman dat zij op 15 maart 2003 van de hulpofficier van justitie de opdracht kreeg verzoekster aan te houden omdat verzoekster met haar actie de Algemene politieverordening overtrad.

Beoordeling

7. Het aanhouden van een persoon alsmede het overbrengen en ophouden van die persoon op het politiebureau is een vorm van vrijheidsontneming. Het verbod van onrechtmatige vrijheidsontneming houdt voor bestuursorganen in dat zij buiten de bij of krachtens de wet bepaalde gevallen niemand zijn vrijheid mogen ontnemen. In artikel 15 van de Grondwet (zie Achtergrond, onder 6.) is het verbod van onrechtmatige vrijheidsontneming neergelegd. Dat verbod brengt mee dat de politie alleen in de bij of krachtens de wet bepaalde gevallen iemand mag staande houden, aanhouden en ophouden op het politiebureau. In geval van ontdekking op heterdaad bepaalt artikel 53 Sv dat een politieambtenaar bevoegd is om een verdachte van een strafbaar feit aan te houden en voor verhoor over te brengen naar het politiebureau (zie Achtergrond, onder 1).

8. Zoals hiervóór onder A.1.Beoordeling.II is vastgesteld is het zo dat, nu verzoekster niet in redelijkheid kon worden aangemerkt als verdachte van een strafbaar feit dat op heterdaad was ontdekt, dit de politieambtenaren tevens onbevoegd maakte verzoekster aan te houden en over te brengen naar het politiebureau. Hiermee is dan ook in strijd gehandeld met het verbod van onrechtmatige vrijheidsontneming. Dit klemt temeer nu verzoekster slechts ter plaatse was om haar mening tegen de dreigende oorlog in Irak te uiten. Een ongewenst effect van verzoeksters aanhouding is dan ook geweest dat zij hiermee is belemmerd in de uitoefening van haar grondwettelijke recht op betoging.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

B. Met betrekking tot het incident op 19 maart 2003

V. Ten aanzien van de klacht over het geweldgebruik

Bevindingen

1. Verzoekster stelt dat zij bij haar aanhouding op 19 maart 2003 door de politieambtenaren is mishandeld. Volgens verzoekster is zij, nadat zij op weg naar het gebouw van de Amerikaanse ambassade over een dranghek was geklommen, door verschillende agenten aangevallen. Eén van de agenten greep haar daarbij zonder waarschuwing bij haar keel en duwde haar naar achteren. Tijdens het afweren van deze aanval raakte verzoekster één van de agenten op zijn neus. Vervolgens was tegen haar gezegd dat ze was aangehouden waarna ze naar de grond was gebracht. Hierbij zou haar rechterarm te ver zijn omgedraaid waardoor zij een blessure aan haar schouder opliep.

2. Politieambtenaar Dx merkte in haar rapport op dat verzoekster niet meewerkte aan haar aanhouding en een "hoop rondslaande bewegingen" maakte waardoor drie politieagenten nodig waren geweest om verzoekster aan te houden. Uit de opgestelde rapportages bleek verder dat verzoekster wel had geklaagd over pijn in haar rechterschouder omdat die bij haar aanhouding te ver zou zijn omgedraaid. De hulpofficier van justitie constateerde echter dat verzoeksters schouder mobiel was en alle bewegingen kon maken. Verzoekster was ook nog bezocht door een arts, die echter ook geen letsel constateerde.

3. De plaatsvervangend korpschef merkte in zijn beslissing van 21 juli 2003 op dat verzoekster meermalen was gevorderd in het demonstratievak plaats te nemen, waaraan zij echter niet voldeed. Vervolgens werkte verzoekster niet mee aan haar aanhouding zodat drie politiemensen nodig waren om haar in bedwang te houden. Hoewel verzoekster klaagde over pijn in haar schouder, had de hulpofficier van justitie gezien dat de arm van verzoekster nog volledig mobiel was en ook de arts constateerde later geen letsel. De plaatsvervangend korpschef achtte de klacht van verzoekster dan ook ongegrond.

4. De korpsbeheerder zag geen aanleiding om van de zienswijze van de plaatsvervangend korpschef af te wijken.

5. In de mutatie uit het dag- en nachtrapport dat naar aanleiding van het incident op 19 maart 2003 is opgemaakt, staat vermeld dat een groep van ongeveer vijftien demonstranten zich 's middags had verzameld bij de Amerikaanse ambassade in Den Haag. De demonstranten moesten plaatsnemen binnen de daartoe bestemde afzetting. Twee personen weigerden dit, waarop politieambtenaar Do. hen meerdere malen vorderde dat zij moesten voldoen aan hetgeen de politie hen opdroeg. De twee vrouwen, waaronder verzoekster, besloten desondanks over één van de dranghekken te klimmen. Hierop werden zij door de politieambtenaren in de kraag gevat en aangehouden. De aanhouding van verzoekster ging gepaard met een hoop rondslaande bewegingen van haar kant. Drie politieambtenaren waren vervolgens nodig om verzoekster te kunnen aanhouden, waarna zij geboeid werd overgebracht naar het politiebureau.

6. In het proces-verbaal van bevindingen, opgesteld en op ambtseed ondertekend door politieambtenaar Bx op 24 maart 2003, staat vermeld dat verzoekster tijdens het verzamelen van de demonstranten over een hek klom. Hierop vorderde politieambtenaar Do. diverse malen van haar en een andere demonstrant hiermee te stoppen. Verzoekster gaf daaraan echter geen gehoor, waarna zij werd aangehouden. Verder staat in dit proces-verbaal vermeld dat politieambtenaar Do. aan de klap van verzoekster een licht gezwollen neus overhield.

7. In het door politieambtenaar Do. op 19 maart 2003 op ambtseed opgemaakte proces-verbaal van aanhouding staat vermeld dat hij zich op 19 maart 2003 om 12:30 uur op het Plein te Den Haag bevond alwaar hij in zijn functie als operationeel commandant de leiding had over een groep van 24 politieambtenaren die waren ingezet bij de demonstratie

van de actiegroep 'Onkruid'. Ter plaatse waren zeven demonstranten van de actiegroep aanwezig, waaronder de hem bekende mevrouw T. Do. sprak T. vervolgens aan waarbij T. hem telkens meedeelde het niet eens te zijn met de beperkingen die haar waren opgelegd en zich hier dan ook niet aan te zullen houden. Enige tijd later zag Do. dat de demonstranten in de richting van de Amerikaanse ambassade liepen in plaats van plaats te nemen in het daartoe bestemde demonstratievak. Hierop vorderde hij met luide stem dat de demonstranten hun route moesten wijzigen en in het demonstratievak dienden plaats te nemen. Omdat zijn vordering geen effect sorteerde, vorderde hij dit nogmaals. Omdat ook deze vordering niets opleverde, gaf hij de politieambtenaren de opdracht de demonstranten met lichte drang in het demonstratievak te plaatsen, hetgeen vervolgens geschiedde. Daarop zag Do. verzoekster echter naar de andere kant van het demonstratiehek lopen waarna verzoekster trachtte over het dranghek te klimmen. Do. liep met een aantal collega's naar verzoekster toe en vorderde haar in het demonstratievak plaats te nemen. Omdat verzoekster dit weigerde, deelde Do. verzoekster mee dat zij was aangehouden. Een politieambtenaar liep vervolgens op verzoekster af en trachtte haar met behulp van "fysieke druk" onder controle te krijgen. Verzoekster verzette zich heftig; zij sloeg wild om zich heen en begon hard te gillen. Do. zag dat het zijn collega niet lukte verzoekster onder controle te krijgen waardoor zij kans zag Do. met gebalde vuist op zijn neus te slaan. Andere politieambtenaren kwamen hem vervolgens te hulp en brachten verzoekster onder controle.

8. Uit het proces-verbaal van het verhoor van verzoekster als verdachte blijkt dat verzoekster ervan op de hoogte was dat de burgemeester van Den Haag aan de door verzoekster aangekondigde manifestatie een aantal restricties had verbonden, waaronder het feit dat de demonstranten in een daartoe bestemd vak moesten plaatsnemen. Verzoekster gaf tijdens haar verhoor aan dat zij deze inperking heel frustrerend vond. Nadat de demonstranten in het vak waren gedreven besloot zij over een aantal dranghekken te klimmen. Op de vraag of verzoekster de vorderingen van de politie niet had gehoord, antwoordde zij dat zij bewust niet naar de politie had geluisterd. Op een gegeven moment voelde verzoekster dat zij werd teruggeduwd door de politie. Volgens verzoekster gebeurde dit met veel geweld. Zij verklaarde verder dat zij zich verweerde tegen deze aanval en probeerde nogmaals in de richting van het grote hek van de ambassade te lopen. Net voor het moment dat zij daarop door de politie werd getackled, hoorde ze dat ze was aangehouden. Verzoekster verzette zich op dat moment niet meer. Haar armen werden vervolgens hardhandig op haar rug gedraaid ten gevolge waarvan zij pijn aan haar rechterschouder overhield.

9. Politieambtenaar De. verklaarde tegenover de Nationale ombudsman dat verzoekster, op het moment dat zij aanstalten maakte over het dranghek te klimmen, meerdere malen is gevorderd in het demonstratievak plaats te nemen. Op het moment dat verzoekster daadwerkelijk over het hek klom, is besloten haar aan te houden. De. is daarop naar verzoekster gelopen en heeft haar bij haar schouder beetgepakt en van het hek getrokken.

Omdat verzoekster daarop volledig uit haar dak ging, is verzoekster vervolgens naar de grond gebracht.

10. Politieambtenaar Do. gaf in zijn verklaring aan de Nationale ombudsman aan dat meermalen tegen verzoekster is gezegd dat zij niet over het hek mocht klimmen. Ook werd een aantal malen van haar gevorderd weer in het demonstratievak plaats te nemen. Omdat verzoekster daaraan niet voldeed, werd haar gezegd dat zij was aangehouden waarbij zij bij haar arm werd gepakt om haar naar de politieauto te brengen. Verzoekster verzette zich echter tegen haar aanhouding en begon om zich heen te slaan en te schoppen waaraan Do. een klap op zijn neus overhield.

Beoordeling

11. Behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen heeft een ieder recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam. Dit is neergelegd in artikel 11 Grondwet (zie Achtergrond, onder 6.). Ook in artikel 8 Europees verdrag voor de rechten van de mens is bepaald dat een inbreuk op ieders recht op respect voor zijn privé-leven - waaronder mede wordt verstaan zijn lichamelijke integriteit - moet zijn voorzien bij wet. Het gebruik van geweld betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam. Op grond van artikel 8, eerste lid Politiewet is een politieambtenaar in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening bevoegd geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt (het proportionaliteitsvereiste) en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt (het subsidiariteitsvereiste; zie Achtergrond, onder 7.).

12. Verzoekster heeft verklaard dat het geweld bestond uit het bij haar keel grijpen en het vervolgens naar achteren op de grond trekken. Politieambtenaar De. spreekt echter tegen dat verzoekster bij haar keel is gegrepen. Wel heeft politieambtenaar De. aangegeven dat hij verzoekster bij haar sleutelbeen/schouder heeft gepakt om te voorkomen dat zij over het hek zou klimmen en dat zij vervolgens naar de grond is gebracht. Ook politieambtenaar Do. heeft verklaard dat verzoekster bij haar arm is beetgepakt. Politieambtenaar Do. geeft echter aan niet te hebben gezien dat verzoekster bij haar keel is gegrepen en naar de grond is gebracht. Hoewel de verklaringen van verzoekster en de politieambtenaren dus uiteen lopen ter zake de wijze waarop verzoeksters is beetgepakt, is wel voldoende vast komen te staan dat verzoekster op enig moment door politieambtenaar Do. is beetgepakt alsmede dat zij vervolgens naar de grond is gebracht. Het vastpakken van verzoekster en het naar de grond trekken valt onder geweld. Uit de verklaringen over en weer is echter voldoende duidelijk geworden dat verzoekster wist dat zij in het drangvak behoorde te blijven en niet over het dranghek mocht klimmen. Ook is voldoende gebleken dat verzoekster desondanks trachtte over het hek te klimmen en de politie vervolgens tot aanhouding wilde overgaan. Teneinde te voorkomen dat verzoekster zich aan haar aanhouding zou onttrekken was het noodzakelijk haar te beletten over het hek te klimmen.

Om die reden waren de politieambtenaren dan ook bevoegd geweld te gebruiken. Een minder ingrijpend middel dan het vastpakken van verzoekster bij haar schouder/sleutelbeen, acht de Nationale ombudsman niet voorhanden. De Nationale ombudsman ziet dan ook geen reden de handelwijze van politieambtenaar De. op dit punt af te keuren. Verder is voldoende duidelijk geworden dat verzoekster vervolgens om zich heen is gaan slaan waarbij zij politieambtenaar Do. op zijn neus heeft geraakt. Volgens verzoekster deed zij dit uit zelfbescherming. Uit de overgelegde stukken, waaronder de verklaring van verzoekster, volgt echter dat verzoekster zich vanaf het eerste contact met de politie niet meewerkend heeft opgesteld en de aanwijzingen van politieambtenaar Do. keer op keer heeft genegeerd. Er is dus sprake geweest van escalerend gedrag van de kant van verzoekster waarmee zij zichzelf in een situatie heeft gebracht waarin de politie genoodzaakt was geweld jegens haar te gebruiken. Nu verder niet is komen vast te staan dat verzoekster daadwerkelijk bij haar keel is gegrepen, is er voor een gerechtvaardigd beroep op zelfbescherming geen plaats. Hiermee is voldoende vast komen te staan dat verzoekster zich tegen het politietoetreden heeft verzet. Dat de politieambtenaren verzoekster naar de grond hebben gebracht teneinde haar onder controle te krijgen, acht de Nationale ombudsman dan ook niet onjuist.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

VI. Ten aanzien van de klacht over het bezoek van de arts

Bevindingen

1. Verzoekster geeft aan dat zij direct bij haar aankomst op het politiebureau om een arts heeft gevraagd omdat zij aan de aanhouding pijn aan haar schouder had overgehouden. Volgens verzoekster duurde het erg lang voordat deze arts op het politiebureau arriveerde.
2. In het rapport van politieambtenaar Dx staat vermeld dat direct na verzoeksters voorgeleiding een arts is gewaarschuwd. Deze arts was één uur later ter plaatse. Volgens Dx was dit geen abnormale wachttijd.
3. In zijn brief van 21 juli 2003 aan verzoekster merkt de plaatsvervangend korpschef op dat het na de voorgeleiding van verzoekster anderhalf uur heeft geduurd voordat zij werd bezocht door een arts. Nu er geen sprake was van een spoedgeval, vond de plaatsvervangend korpschef deze wachttijd niet abnormaal.
4. De korpsbeheerder sloot zich bij het oordeel van de plaatsvervangend korpschef aan.
5. Uit het door de korpsbeheerder overgelegde overzicht uit het arrestantenregister blijkt dat verzoekster op 19 maart 2003 om 13:27 is voorgeleid, dat zij daarbij om een arts heeft gevraagd en dat deze om 13:36 uur is verzocht naar het politiebureau te komen. Verder blijkt daaruit dat de arts verzoekster diezelfde dag om 15:08 uur heeft onderzocht en

daarbij geen complicaties heeft gevonden.

Beoordeling

6. Het vereiste van correcte bejegening houdt onder meer in dat bestuursorganen zich in hun bejegening van burgers hulpvaardig opstellen. Het vereiste van correcte bejegening brengt in dit geval met zich mee dat de politie de omstandigheden moet creëren waarin de gezondheid en het welbevinden van personen die zijn ingesloten op onder meer het vlak van medische zorg moet zijn gewaarborgd. De politie dient er dus voor te zorgen dat aan ingeslotenen in een politiecel de noodzakelijke medische zorg wordt verleend. In dit verband bepaalt artikel 32, eerste lid van de Ambtsinstructie voor de politie, dat in het geval er aanwijzingen zijn dat een ingeslotene medische bijstand behoeft dan wel er bij deze persoon medicijnen zijn aangetroffen, de ambtenaar met de arts overlegt (zie Achtergrond, onder 8.).

7. Uit de door de korpsbeheerder overgelegde dagrapportage is gebleken dat direct een arts is gewaarschuwd nadat verzoekster daarom vroeg. Verder is duidelijk geworden dat het vanaf dat moment anderhalf uur heeft geduurd voordat verzoekster daadwerkelijk is bezocht door een arts. De klachten van verzoekster wezen niet op directe behoefte aan medische bijstand. Nu ook verder niet is gebleken van enige omstandigheid die op evidente gezondheidsproblemen van verzoekster wees en er bovendien, zodra verzoekster duidelijk maakte dat zij wenste te worden bezocht door een arts, actie is ondernomen, is de Nationale ombudsman van oordeel dat de politie op dit punt in overeenstemming met het vereiste van correcte bejegening heeft gehandeld.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

VII. Ten aanzien van de weigering om ijs te verstrekken

Bevindingen

1. Verzoekster stelt dat zij in de tijd dat zij op een arts moest wachten, de agenten heeft gevraagd om ijs zodat zij haar schouder kon koelen. Zij zou de agenten zelfs de tip hebben gegeven een natte theedoek in de vriezer te leggen zodat zij snel over ijs kon beschikken. De agenten hebben aan dit verzoek echter geen gehoor gegeven.

2. Politieambtenaar Dx heeft in het kader van deze klacht opgemerkt dat politieagenten niet medisch onderlegd zijn om welke reden zij altijd een politiearts moeten inschakelen. Omdat een politiearts in principe altijd snel ter plaatse is, is het volgens Dx niet nodig dat politiemensen "zelf aan het dokteren slaan". De plaatsvervangend korpschef sloot zich bij deze zienswijze aan. Daarbij merkte hij nog op dat politieambtenaren in afwachting van de komst van een arts - afgezien van noodgevallen - geen medische handelingen verrichten.

3. De korpsbeheerder liet weten deze klacht niet gegrond te achten en verwees hierbij naar het eerder door de plaatsvervangend korpschef op dit punt ingenomen standpunt.

4. Uit de door politieambtenaren opgestelde mutatieformulier blijkt dat de hulpofficier van justitie bij de voorgeleiding van verzoekster constateerde dat verzoeksters arm mobiel was en dat zij met haar arm alle bewegingen kon maken. Daarbij heeft hij ook uitvoerig naar het letsel van verzoekster gevraagd

Beoordeling

5. Ook dit klachtonderdeel dient te worden beoordeeld aan de hand van het hiervoor onder VI.6. weergegeven vereiste van correcte bejegening.

6. De Nationale ombudsman is van oordeel dat indien, zoals in dit geval, een arrestant om maatregelen vraagt om pijn te verlichten, de politie zo spoedig mogelijk uitsluitel dient te verkrijgen over de noodzaak van toepassing hiervan. Dit kan alleen middels het raadplegen van een arts. De politie is immers niet gekwalificeerd om zelfstandig te oordelen over de noodzaak en wijze van pijnverlichting. Dit is alleen anders in het geval het van levensbelang is om direct in te grijpen. Zoals hiervóór reeds is geoordeeld, wezen de klachten van verzoekster echter niet op de noodzaak van directe medische bijstand. In dit geval is het dan ook niet onjuist dat de politie de verantwoordelijkheid om te bepalen wat er moest gebeuren aan de arts heeft overgelaten en verzoekster in de tussentijd geen ijs heeft verstrekt.

De onderzochte gedraging is dan ook behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Haaglanden is:

gegrond ten aanzien van:

- de opmerking dat verzoekster zou worden aangehouden indien zij haar naam niet zou noemen, wegens het schending van het vereiste van professionaliteit;
- de vraag of verzoekster beschikte over een vergunning voor haar eenmansprotest, wegens schending van het verbod van misbruik van bevoegdheid;
- de aanhouding van verzoekster wegens schending van het verbod van onrechtmatige vrijheidsontneming;

niet gegrond ten aanzien van:

- het geweldgebruik;

- het artsbezoek;
- het verstrekken van ijs.

Ten aanzien van de klacht dat tegen verzoekster is gezegd dat zij geen spandoek in haar hand mocht houden onthoudt de Nationale ombudsman zich van een oordeel.

aanbeveling

De beheerder van het regionale politiekorps Haaglanden wordt in overweging gegeven om ervoor te zorgen dat de ambtenaren van zijn korps ervan doordrongen raken dat een eenmansprotest niet is onderworpen aan de in de Wet openbare manifestaties genoemde kennisgevingsplicht alsmede dat het niet juist is deelnemers aan een manifestatie krachtens de Wet openbare manifestaties te vragen naar hun vergunning maar dat hun slechts kan worden gevraagd of zij aan de kennisgevingsplicht hebben voldaan en of zij hiertoe een afschrift van het kennisgevingsformulier kunnen overleggen.

Bij brief van 19 april 2006 liet de korpsbeheerder weten dat hij de aanbeveling zal opvolgen. Enige tijd geleden waren reeds meerdere initiatieven genomen om het kennisniveau van politieambtenaren met betrekking tot de Wet openbare manifestaties (WOM) te vergroten. Zo was via het Intranet van het korps Haaglanden aandacht gevraagd voor dit onderwerp, en werd tevens op het wijkbureau dat binnen haar werkgebied te maken heeft met een groot aantal demonstraties in briefings expliciet aandacht besteed aan dit onderwerp. Desondanks kwam het nog steeds voor dat er bij politieambtenaren onbekendheid bestond ten aanzien van de inhoud van de WOM. Om die reden zouden wederom via Intranet alle medewerkers van het korps Haaglanden worden geïnformeerd over de WOM. Daarnaast waren er andere initiatieven in voorbereiding om gedragingen zoals in de zaak van verzoekster te voorkomen, aldus de korpsbeheerder.

De Nationale ombudsman deelde de korpsbeheerder op 8 mei 2006 mee met instemming te hebben kennisgenomen van diens besluit de aanbeveling op te volgen.

Onderzoek

Op 8 september 2003 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van mevrouw T. te Utrecht, ingediend door mr. E.Th. Hummels te Zeist, met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Haaglanden. Nadat van verzoeksters gemachtigde en het regionale politiekorps Haaglanden nadere informatie was ontvangen, werd op 21 maart 2005 naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Haaglanden, een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de beheerder van het regionale politiekorps Haaglanden verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de

stukken die op de klacht betrekking hebben. Daarnaast werd de betrokken ambtenaren de gelegenheid geboden om commentaar op de klacht te geven. Zij maakten van deze gelegenheid geen gebruik. In verband met zijn verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van Justitie te Den Haag over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was. De genoemde hoofdofficier maakte van deze gelegenheid geen gebruik. Tijdens het onderzoek kregen de korpsbeheerder en verzoeksters gemachtigde de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren. Tevens werd aan vier betrokken ambtenaren een aantal specifieke vragen gesteld.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. De korpsbeheerder en een van de betrokken ambtenaren deelden mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen. De reactie van verzoeksters gemachtigde gaf geen aanleiding het verslag te wijzigen.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Het verzoekschrift van 3 september 2003 aan de Nationale ombudsman met bijlagen over de interne klachtprocedure bij het regionale politiekorps Haaglanden.

Het op 15 februari 2005 door de korpsbeheerder toegestuurde klachtdossier. Dit klachtdossier bevat onder meer de volgende stukken:

de klachtbrief van verzoekster van 25 maart 2003, met daarbij gevoegd een verslag over de gebeurtenissen op 15 en 19 maart 2003;

een brief van 16 maart 2003 van verzoekster aan de burgemeester van Den Haag;

de kennisgeving van de actiegroep "Onkruid Vergaat Niet!" van 13 maart 2003 aan het regionale politiekorps Haaglanden;

het besluit van de burgemeester van Den Haag van 18 maart 2003;

het kennisgevingsformulier betreffende de demonstratie op 19 maart 2003;

de brief van 21 juli 2003 van de plaatsvervangend korpschef aan verzoekster waarin hij zijn oordeel geeft over de klachten van verzoekster;

het rapport dat politieambtenaar Dx heeft opgesteld naar aanleiding van verzoeksters klachten.

Het schriftelijke standpunt van de korpsbeheerder van 28 april 2005.

De door de korpsbeheerder op 16 juni 2005 aan de Nationale ombudsman toegestuurde stukken waaronder:

het mutatieformulier betreffende het incident op 15 maart 2003;

het mutatieformulier betreffende het incident op 19 maart 2003

het proces-verbaal van bevindingen, opgesteld door politieambtenaar Bal en gesloten en ondertekend op 24 maart 2003;

het gegevensblad verdachte;

het proces-verbaal van aanhouding, opgesteld door politieambtenaar Van Dolderen en gesloten en ondertekend op 19 maart 2003;

het proces-verbaal van verhoor verdachte, opgesteld door politieambtenaar Bal op 19 maart 2003;

een tweede proces-verbaal verhoor verdachte, eveneens op 19 maart 2003 opgesteld door politieambtenaar Bal.

Een ondertekend exemplaar van de verklaring die politieambtenaar Ba. op 13 oktober 2005 tegenover een onderzoeker van het Bureau Nationale ombudsman heeft afgelegd;

Een ondertekend exemplaar van de verklaring die politieambtenaar Do. op 13 oktober 2005 tegenover een onderzoeker van het Bureau Nationale ombudsman heeft afgelegd;

Een ondertekend exemplaar van de verklaring die politieambtenaar De. op 17 oktober 2005 tegenover een onderzoeker van het Bureau Nationale ombudsman heeft afgelegd;

Een ondertekend exemplaar van de verklaring die politieambtenaar T. op 11 oktober 2005 tegenover een onderzoeker van het Bureau Nationale ombudsman heeft afgelegd;

De namens de korpsbeheerder op 21 oktober 2005 toegestuurde uitdraai uit het arrestantenregister;

De schriftelijke reactie van verzoekster van 15 november 2005.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Wetboek van Strafvordering

Artikel 27, eerste lid

"Als verdachte wordt vóórdat de vervolging is aangevangen, aangemerkt degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan eenig strafbaar feit voortvloeit."

Artikel 52

"Iedere opsporingsambtenaar is bevoegd den verdachte naar zijn naam, voornamen, geboortedatum, geboorteplaats, adres waarop hij als ingezetene in de basisadministratie persoonsgegevens staat ingeschreven en woon- of verblijfplaats te vragen en hem daartoe staande te houden."

Artikel 53

"1. In geval van ontdekking op heeter daad is ieder bevoegd den verdachte aan te houden.

2. In zoodanig geval is de officier van justitie of de hulpofficier bevoegd den verdachte, na aanhouding, naar eene plaats van verhoor te geleiden; hij kan ook diens aanhouding of vorgeleiding bevelen.

3. Geschiedt de aanhouding door een anderen opsporingsambtenaar, dan draagt deze zorg dat de aangehoudene ten spoedigste voor den officier van justitie of een van diens hulpofficieren wordt geleid.

(...)"

2. Algemene politieverordening 's-Gravenhage 1982

Artikel 10

"1. De organisator van een op een openbare plaats te houden manifestatie, als bedoeld in artikel 4 Wet openbare manifestaties moet vóór openbare aankondiging van deze vergadering of betoging en tenminste 4 x 24 uur voordat deze zal worden gehouden, de burgemeester hiervan schriftelijk kennis geven.

(...)

4. Op de kennisgeving wordt door het Regiokorps Politie Haaglanden de datum en het tijdstip van inlevering vermeld en kopie daarvan wordt terstond overhandigd of toegezonden aan degene, die de kennisgeving heeft gedaan.

5. Zo mogelijk na mondeling overleg met degene, die de kennisgeving heeft gedaan, wordt hem zo spoedig mogelijk schriftelijk de volgende stukken toegezonden:

- a. de algemene voorschriften van de burgemeester op grond van de wet;
- b. eventuele met de organisator gemaakte afspraken over een ordelijk verloop en eventuele door de burgemeester gestelde voorschriften of beperkingen."

Artikel 78, eerste lid

"Overlast bij of in gebouwen

1. Het is verboden zonder daartoe bevoegd te zijn, op of aan de weg:
  - a. in een raamkozijn of op een drempel of stoep van een gebouw te zitten of te liggen;
  - b. tegen een deur of raam van een gebouw te leunen;
  - c. zich zonder redelijk doel in een portiek of poort op te houden."

3. Wetboek van Strafrecht

Artikel 424

"Hij die op of aan de openbare weg of op enige voor het publiek toegankelijke plaats tegen personen of goederen enige baldadigheid pleegt waardoor gevaar of nadeel kan worden teweeggebracht, wordt, als schuldig aan straatschenderij, gestraft met geldboete van de eerste categorie."

4. Wet openbare manifestaties

Artikel 4

"1. De gemeenteraad stelt bij verordening regels vast met betrekking tot de gevallen waarin voor vergaderingen en betogingen op openbare plaatsen een voorafgaande kennisgeving vereist is.

2. De verordening voorziet ten minste in:

- a. regels betreffende de gevallen waarin een schriftelijke kennisgeving wordt vereist van degene die voornemens is een vergadering of betoging te houden;
- b. regels betreffende het tijdstip waarop de kennisgeving moet zijn gedaan, de bij de kennisgeving te verstrekken gegevens, en het verstrekken van een bewijs van ontvangst aan degene die de kennisgeving doet.

(...)"

Artikel 6

"De burgemeester kan tijdens een samenkomst tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging, vergadering of betoging aanwijzingen geven, die degenen die deze houden of daaraan deelnemen in acht moeten nemen."

Artikel 9

"1. Degenen die in de nabijheid van een gebouw in gebruik bij het Internationaal Gerechtshof, een diplomatieke vertegenwoordiging of een consulaire vertegenwoordiging een samenkomst tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging, vergadering of betoging houden of daaraan deelnemen, onthouden zich van gedragingen die het functioneren van de desbetreffende instelling aantasten.

2. Ter bestrijding van gedragingen als bedoeld in het eerste lid kan de burgemeester tijdens een samenkomst tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging, vergadering of betoging aanwijzingen geven, die degenen die deze houden of daaraan deelnemen in acht moeten nemen.

(...)"

5. Memorie van toelichting bij de Wet op de openbare manifestaties, Tweede Kamer, vergaderjaar 1985-1986, 19 427, nr. 3

Pagina 4

"In dit verband merken wij nog op dat de voorgestelde Wet openbare manifestaties in hoofdzaak betrekking heeft op *collectieve* uitingen die vallen onder de bescherming van de artikelen 6 en 9 van de Grondwet: bijeenkomsten en optochten ter belijdenis van godsdienst en levensovertuiging, alsmede vergaderingen en betogingen. Op grond van artikel 6 van de Grondwet zou het op zich mogelijk zijn, ook allerlei *individuele* vormen van belijdenis van godsdienst en levensovertuiging te reguleren. Wij menen echter dat ten aanzien van vele van zulke individuele uitingen geen behoefte bestaat aan voorschriften als voorzien in de Wet openbare manifestaties. Daarom zijn onder de term <<manifestaties >> in artikel 1, eerste lid, onder a, alleen die individuele vormen van belijdenis begrepen, die een sterk publiekgericht karakter hebben - toespraken en voordrachten met name - een daardoor nauwe verwantschap vertonen met collectieve bijeenkomsten."

Pagina 8

"Onder manifestaties in de zin van het voorstel van Wet openbare manifestaties worden volgens artikel 1, eerste lid, onder a, begrepen: toespraken, voordrachten, bijeenkomsten

en optochten ter belijdenis van godsdienst of levensovertuiging, vergaderingen en betogingen. Gemeenschappelijk kenmerk van deze manifestaties is dat zij strekken tot uiting van gedachten, gevoelens of overtuigingen in min of meer collectief verband."

6. Grondwet

Artikel 7

"1. Niemand heeft voorafgaand verlof nodig om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.

2. De wet stelt regels omtrent radio en televisie. Er is geen voorafgaand toezicht op de inhoud van een radio- of televisieuitzending.

3. Voor het openbaren van gedachten of gevoelens door andere dan in de voorgaande leden genoemde middelen heeft niemand voorafgaand verlof nodig wegens de inhoud daarvan, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet. De wet kan het geven van vertoningen toegankelijk voor personen jonger dan zestien jaar regelen ter bescherming van de goede zeden.

4. De voorgaande leden zijn niet van toepassing op het maken van handelsreclame."

Artikel 9

"1. Het recht tot vergadering en betoging wordt erkend, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.

2. De wet kan regels stellen ter bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer en ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden."

Artikel 11

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

Artikel 15, eerste lid

"Buiten de gevallen bij of krachtens de wet bepaald mag niemand zijn vrijheid worden ontnomen."

7. Politiewet 1993, eerste lid

Artikel 8

"De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf."

8. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar (Besluit van 8 april 1994; Stb. 275, in werking getreden op 1 april 1994)

Artikel 4

"Het gebruik van een gewelddmiddel is uitsluitend toegestaan aan een ambtenaar:

- a. aan wie dat gewelddmiddel rechtens is toegekend, voor zover hij optreedt ter uitvoering van de taak met het oog waarop het gewelddmiddel hem is toegekend, en
- b. die in het gebruik van dat gewelddmiddel is geoefend."

Artikel 32

"1. In het geval er aanwijzingen zijn dat een ingeslotene medische bijstand behoeft dan wel er bij deze persoon medicijnen zijn aangetroffen, overlegt de ambtenaar met de arts. De ambtenaar overlegt eveneens met de arts indien de ingeslotene zelf om medische bijstand of medicijnen vraagt.

2. In het geval de ingeslotene vraagt om medische bijstand van zijn eigen arts, stelt de ambtenaar die arts daarvan op de hoogte.

3. In het geval de ingeslotene te kennen geeft geen medische hulp te willen hebben, terwijl er wel aanwijzingen zijn dat medische bijstand gewenst is, waarschuwt de ambtenaar de arts en deelt hij deze de houding van de ingeslotene mee."